Mevlîd-i Nebî Kutlamaları Üzerine Mülâhazalar – 1. Bölüm

Selefiyye'nin Anlama Problemi Çerçevesinde Mevlîd-i Nebî Kutlamaları Üzerine Mülâhazalar

Giriş

Kâinatta cereyan eden kimi hadiseler fizik ve metafizikten müteşekkil her iki perspektif açısından değerlendirilmediğinde kâsır olarak anlaşılmış olurlar. Değerleri büyük olan maddi veya manevi şeyler yüzeysel bir bakış açısıyla değerlendirildiklerinde taşıdıkları manayı yitirebilirler. Aslında mevcudattaki fiziksel-metafiziksel objelerin kadir ve kıymeti, onları değerlendirenlerin düşünce ve duygu dünyasındaki tekabül ettikleri mertebeyle ölçülebilir ancak. Bu münasebetle bazı şahıslara göre paha biçilemeyecek cinsten addedilen vakıalar diğer kesim tarafından o denli bir ilgiyle karşılanmayabilir. Hatta mevzuya bakış açısındaki alt yapıdan neşet eden muhtelif mülahazalar, mezkur konu hakkında biri kıymetli diğeri absürt olmak üzere tamamen mütenakız dahi olabilir. Bu durum tamamen konuyu tahlile tabi tutan kesimlerin mevzuya farklı açılardan bakmalarından kaynaklanmaktadır.

Bütün bunlar müvâzenesinde bahse medar ettiğimiz **mevlid-i nebi** konusuna gelecek olursak; konu hakkında modern selefilerin aşırı bir tutum sergileyerek mevlid-i nebi kutlamalarına bidat dediklerini ve buna karşı olarak da ehl-i sünnet âlimlerinin bunu güzel bir fiil olarak telakki ettiklerini görmekteyiz.

Meselenin aslına baktığımızda bu günkü selefilerin kutlu doğum ve mevlid-i nebi kutlamalarına bidat gözüyle bakmalarının beslenmiş oldukları kaynakların ve yetişme kökenlerinin doğal bir neticesi olduğunu söyleyebiliriz. Zira kökeni itibarıyla büyük ölçüde İbn Teymiye'ye dayanan çağdaş selefiye hareketi, Hz. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in yaşayanlar adına hiçbir fayda tahsil edemeyeceği,[1] kabrini ziyaret etme kastıyla yolculuk etmenin masiyet sayılacağı[2] gibi bir yığın mevzuda aynı noktadan beslenmektedirler. Şu farkla ki; mevcut selefiye kimi zaman bazı konularda imamları **İbn Teymiye**'nin gösterdiği müsamahayı gösterememekte ve onun cevaz havzasında ele aldığı olayı onlar adem-i cevaz sahasına çekebilmektedirler.[3]

Mevcut Selefiliğin Peygamber Tasavvuru

Tarihte bidat bir fırka olarak tezahür etmiş olan **Selefiye akımı**, **Selef dönemi**nde bir takım siyasal kargaşaların neticesi olarak ortaya çıkmış olan **Haricile**rin devamı olarak telakki edildi. Zira nasları anlama noktasında tıpkı onlar gibiydiler. Onlar gibi ümmeti tekfir ediyor ve kanlarını helal kabul ediyorlardı. Bundan ötürü de ulema bu kesimin bağı hükmünde olduğu şeklinde fetva verdi.[4]

İbn Teymiye'den bu yana selefiye akımının Peygamber tasavvurunda bir takım

arızalı noktalar her zaman kendini göstermiştir. O zamandan bu yana esas noktasında değişen pek de bir şey yoktur. Sözgelimi **İbn Teymiye Peygamber'in kabrini ziyaret maksadıyla yapılan yolculukların masiyet oluğunu söylemiş**, günümüz selefileri de bu fetvayı aynen yinelemişlerdir.[5]

İbn Teymiye Peygamber'le vefatından sonra istiğase yapılması meselesini şirk mefhumuyla birlikte zikretmiş ve hadiseyi bu çerçevede ele almıştır. Muasır selefilerin mevzu hakkındaki tavrı da bu olmuştur.[6] Bunlar ve benzeri hadiseleri bir araya getirdiğimizde Selefîliğin Peygamberlikten anladığı şeyin sadece tebliğ olduğu ve Peygamberin vefatıyla Kur'an'ın ona yüklediği kitabı ve hikmeti öğretme, müminleri tezkiye etme gibi vazifelerin sona erdiği itikadı ortaya çıkmıştır.[7] Ayrıca bu gün Selefiliğin hayli yaygın olduğu Suud vb. gibi yerlere farklı sebeplerle yapılan yolculuklarda bu hadise ekseninde yaşanan vakıalar, şahit olunan sözler de bu arızalı anlayışın canlı şahidi sayılabilirler.

Tarihî Köken Açısından Mevlîd

Allah Resulü Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem racih olan görüşe göre **Rebi'ulevvel** ayının on ikinci günü dünyayı teşrif etmiştir. Bu yıl da fil vak'asının yaşandığı seneye tekabül etmektedir.[8] Onun dünyaya gelmesiyle kâinatın üzerindeki cehalet karabulutları zail olmuş ve cehalet adına nerede ne kadar belirti varsa hepsi yerini nura bırakmıştı.

Allah Resulü Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'nün dünyaya teşrifinden evvel gerek sosyal anlamda ve gerekse de ferdi planda tamamıyla çökmeye yüz tutmuş bir Mekke toplumu vardı. Özellikle kadın ve kız çocuklarına reva görülenler aklın ve selim tabiatın kabul edebileceği türen şeyler değildi. Onun için Kur'an nüzulunden sonra "Diri diri toprağa gömülen kıza hangi günah sebebiyle öldürüldüğü sorulduğunda"[9] ve "Evlerinizde oturun ve eski cahiliye âdeti gibi açılıp saçılmayın"[10] ayeti kerimeleriyle bu manaya vurgu yaptı.

Başka bir açıdan bakıldığında **Hz. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem**'in doğumu Mekke'deki mevcut sultanın inkırazı anlamına gelmekteydi. Menbaı itibarıyla nidüğü belli olmayan bir baba taklitçiliğine yahut muharref dinleri mesnet kılarak beşerin tahrifle türettiği esaslara dayanan bütün ananeler, hükümler, yargılar ve yaşam tarzı yerini emir ve yasaklarını kâinatın sahibinen alan mücerret bir ilahi nizama bırakıyordu. Mekke şerden hayra geçiş yahut yeniden ihya olma şeklinde niteleyebileceğimiz büyük bir inkılaba hazırlanıyordu. Bu açıdan mevlid-i nebi bahsini yaptığımız büyük ihya hareketinin mebdeini teşkil ediyordu.

Allah Resulü Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in doğumu mana açısından –görebilene, tefekkür edebilene- çok fazla şeyler anlatıyordu. Her şeyden önce Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in vilâdeti asırlar öncesinden gelen İbrahimî duanın muhteşem tezahürüydü. İnsanların hal-i pürmelalini gören **İbrahim Aleyhisselâm** onların akıbeti ateş olan bu içler acısı durumlardan kurtulmaları için şöyle dua etmişti Rabbi Rahman'a "Ey Rabbimiz! Onlara içlerinden senin ayetlerini kendilerine okuyacak, kitap ve hikmeti öğretecek, onları temizleyecek bir peygamber gönder."[11]

Asırlar öncesinde büyük bir samimiyetle yapılmış bu peygamber duası fuhşiyat

bataklıklarında debelenen ve sefalet karanlıklarında yolunu arayanlara bir meşalenin doğuşuna, **Hz. Muhammed**'in (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) dünyaya gelişine vesile oldu. Bunun için Allah Resulü bu noktaya Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem "**Ben dedem İbrahim'in duasıyım**"[12] buyurarak işaret buyurmuştu. Demek ki Hz. Peygamber'in doğumu ayetlerin okunması, hikmetin öğrenilmesi ve manevi kirlerden arınıp tezkiye olma adına bir başlangıçtı.

Allah Resulü Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in doğumu başka zaviyeden bakıldığında **Hz. İsa Aleyhisselâm**'ın da müjdesinin tezahürüydü. "Hatırla ki; Meryem oğlu İsa: 'Ey İsrailoğulları! Ben size Allah'ın elçisiyim. Benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak geldim' demişti"[13]şeklindeki ayet-i kerimede ifade edildiği üzere **İsa Aleyhisselâm** Hz. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in geleceğini müjdelemişti. Geldikten sonra da Allah Celle Celâluhû onun bizim içimizden birisi olarak gönderilmesinin bize büyük bir ihsan-ı ilâhi olduğunu ifade buyurdu.[14]

O aynı zamanda dünyaya gelmeden önce Yahudilerin Mekke müşriklerine hitaben "Şimdilerde gelecek olan Peygamberle size üstünlük sağlayacağız. Onunla birlikte size karşı Ad ve İrem kabileleri gibi savaşacağız" diyerek büyük bir umutla bekledikleri Peygamberdi.[15] Sonrasında kendi kabilelerinden gelmediği için inkâr etmişlerdi onu.

Allah Teâlâ Kur'an'da Allah Resûlü Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'e evvelki Peygamberlerin bir takım kıssalarını anlatmakta[16] ve bununla da onun kalbini tespit edip sağlamlaştırdığını ifade buyurmaktadır.[17] Buradan da anlaşıldığı üzere evvel ki Peygamberlerin hayatları, kıssaları nasıl ki Hz. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in kalbini sağlamlaştırıyorsa, kendisine ait şeylerin Müslümanlar tarafından hatırlanması da aynı neticeyi intaç edecektir.

Bunlar gibi nice hikmetler barındıran Mevlid-i nebi her zaman hatırlanmalı ve bünyesinde ihtiva ettiği manalarla birlikte tefekkür edilmelidir. Bu günün ayrıcalığı vardı kuşkusuz. Allah Resulü Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'e Pazartesi orucun(un neden tutulduğun)dan sorulduğunda "O gün benim doğduğum gündür, ve o günde bana (ayet) inzâl edilmiştir"[18] buyurmuştur. Bu rivayet mevlit gününün ayrı bir önem taşıdığı ve zihinde tutulması gerektiğini göstermektedir.

Mevlid Hz. Peygamber döneminde hatırda tutulan bir gün olmakla birlikte bu günkü gibi kutlanmıyordu kuşkusuz. Ama sadece bu kadarı bu ameliyenin bidat olduğunu göstermez. (Bu noktanın münakaşasını ilerleyen bölümde yapacağız.) Hulefâ-i Râşidin döneminde de müstakil bir kutlamayla anılmamıştır.[19]

Mevzu buraya gelmişken şu noktayı belirtmekte fayda var; Mevlid kutlamalarına itiraz edenlerin iddialarına mesnet kıldıkları sahabe ve tabiinin bu güne yönelik her hangi bir kutlamada bulunmadıkları şeklindeki iddia da haddi zatında hakikati yansıtan bir iddia değildir. Zira yukarıda aktardığımız gibi **en başta Allah Resulü Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem pazartesi orucunun tutulmasına illet olarak o günün kendi doğum günü olduğunu delil getirmiştir**. Bu sahih rivayet Hz. Peygamber nazarında bu günün diğerlerine nazaran bir ayrıcalık taşıdığını ifade etmektedir.

Bir diğer husus olarak sahabenin veya tabiinin mevlid kutlamamasından onların bu güne herhangi bir ayrıcalık atfetmedikleri şeklinde bir çıkarım yapmanın yanlış olacağıdır. Sahabe o gün itibarıyla böyle bir kültürün oluşmaması veya Hulefâ-i Raşidin'in daha çok yeni tekevvün etmeye başlamış İslamî devletin alt yapısını oluşturma gayesiyle yeni yeni beldeleri fethetme işiyle meşgul olması sebebiyle bu güne yönelik merasim yapmaması mevlid kutlamalarına bidat hükmü verilebilmesi açısından yeterli değildir.

En basitinden olaya şu perspektiften bakabiliriz:

Bir yıl geçip yeni bir yıla girdiğimizde bize hayat imkânı sağlamış, türlü nimetlerle bizleri donatmış olan Allah Teâlâ'ya hamd ederiz. Her bir yeni yıl Müslüman adına şükür ve sürur kaynağıdır yani. Buna göre **Hz. Ömer** döneminde bir adam Halife Ömer (Radıyallâhu Anh)'e gelerek: "Yemen'de insanların falanca yıl ve filanca ay şeklinde yazarak adına tarih dedikleri bir şey gördüm" demesi üzerine Halife, Müslümanlar adına da bir tarih oluşturma amacıyla istişare heyetini toplar. O heyetteki bazı sahabiler Müslümanların tarihinin başlangıcı olarak Hz. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in doğumunun baz alınmasını önerir.[20] Bilenler bilir ki bir topluluk tarih belirlerken en önemsedikleri hadise neyse, mebde olarak onu esas alırlar.

Bu rivayet bize sahabenin Hz. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in doğumunu, adına tarih başlatacak derecede önemsediklerini göstermektedir. Ve bunu yapmak istemeleriyle de amaçlarının Hz. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in doğum tarihinin hiçbir zaman unutulmamasını sağlayarak seneler tükendikçe hatırlarda kalmasını istemeleri olduğunu açık bir şekilde resmetmektedir.

Mevlidi ilk kutlayan kim?

Mevlid kutlamalarına itiraz edenler bu kutlamaların ilk kez Şiiler tarafından yapıldığını iddia etmektedirler. Bu bilgilere göre Mısır'da Şii Fatımî devleti kurulunca, soyundan geldiklerini söyledikleri Hz. Peygamber'in doğum yıldönümü **Muiz li dinillâh** (972-975) döneminden itibaren resmen kutlanmaya başlanmıştır. Bunun yanında **Hz. Ali**, Fatıma, Hasan, Hüseyin ve o günkü halifenin mevlidleriyle (**mevâlîd-i sitte**) Receb, Şaban, Ramazan aylarındaki kandiller, Ramazan ve Kurban bayramlarıyla diğer bazı kutlamalar bu dönemde zengin bir şölen geleneği oluşturmuştur.[21]

Suyutî mevlidi ilk kutlayan kişinin **Erbil atabeği Melik Muzaffer Ebu Said Gökböri** olduğunu söylemektedir.[22] **Melik Muzaffer** mevlid kutlama işine ziyadesiyle önem atfeder ve bu günde nafakalar ve bahşişler dağıtırdı. Öyle ki; mevlid hakkında varit olan iki muhtelif rivayetle de amel edebilmek için bir yıl Rebiulevvel ayının sekizinci gününde kutlamalar yapar diğer yıl da on ikinci günün de yapardı.[23]

Sıbtu İbni'l-cevzî, Melik Muzaffer'in kutlamalarına katılan bir kişinin beş bin pişirilmiş koyun, on bin tavuk, yüz at, yüz bin tabak yemek ve otuz bin tabak helva dağıttığını kaydetmesi o zamandaki törenlerin çapını belirtmesi açısından da önemli bir vesika hüviyeti taşımaktadır. Zamanın âlimleri ve ileri gelen mutasavvıfları bu törende hazır bulunur ve Melik Muzaffer de kendilerine hil'at giydirir ve çeşitli hediyeler verirdi. Sufiler de öğlenden

sabaha kadar sema yaparlardı. O da bizatihi onlara katılırdı. Her yıl mevlit kutlamaları adına üç yüz bin dinar harcandığı belirtilmektedir.

Nerden geldiğine ve kim olduğuna bakılmaksızın her yönden gelen insanlara ziyafet verildiği Dar-ı ziyafet vardı. Burada verilen ziyafetlerin senelik tutarı yüz bin dinara tekabül ediyordu.[24] Endülüslü büyük tarihçi ve muhaddis **Ebul Hattab İbn Dihye** Erbil'e geldiğinde burada yapılan mevlit kutlamalarını görmüş ve bunun üzerine "**et-Tenvîr fî mevlidi's-sirâci'l-münîr**" isimli eserini yazarak Melik Muzaffer'e takdim etmiş ve o da bunun üzerine kendisine bin dinar vermiştir.[25]

Mevlid kutlamaları Melik Muzaffer'in sonrasında da tarihin farklı süreçlerinde devam etmiştir. Hatta Osmanlı dönemindeki kutlamaların resmi olarak başlangıcı her ne kadar **III. Murat** (996/1588)'la ifade ediliyorsa da gayr-i resmî belgeler mezkûr kutlamaların ta **Osman Gazi**'ye dayandığını belirtmektedirler.

Hatta **Eyüp Sabri Paşa**'nın naklettiğine göre Rebiulevvel'in on ikisi Medine'de resmî tatil olup kaleden toplar atılır ve o gün dükkânlar açılmazdı. İnsanlar güzel elbiseler giyerek dolaşır ve birbirini tebrik eder, bu gece **Mescid-i Nebevi**'de ihya edilirdi. Sabaha karşı bab-ı nisâ önünde toplanılır, burada kurulan kürsü üzerinde güneşin doğmasıyla birlikte beş hatipten ilki bir hadis okuyup padişah için dua eder, diğerleri sırasıyla mevlidin viladet, rada ve hicret bahirlerini okurlar sonuncusu dua ederdi. Daha sonra halk ikram edilen şerbeti içip dağılırdı.[26]

MEVLİD KUTLAMALARI ETRAFINDA TARTIŞMALAR

Mevlid kutlamaları etrafında özellikle birkaç yüz yıldır hararetli tartışmaların ardı arkası kesilmedi. Ba husus Selefi kesimin itirazlarına makes olan mevlid kutlamaları konusu, beri tarafta ümmetin cumhûrunu teşkil eden ehl-i sünnet âlimler tarafından müdafaa edilmiştir. Vahhâbi kökenli âlimler kendi davalarını ispat sadedinde eserler kaleme aldılar. Bu gün ellerde mütedavel "**Resâil fî hükmi'l-ihtifâl bi'l-mevlidi'n-nebevî**" şeklindeki iki ciltlik eser[27] bu söylediklerimize misal teşkil eder mahiyettedir.

Selefiye'nin bu mevzudaki tutumu buna benzer mevzulardaki tutumuyla aynıdır. Bu açıdan bakıldığında onların bu konu hakkındaki tavırları garipsenecek türden değildir. Nasların zahirine bakmak ve Hz. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem döneminde olmayan her bir şeyi bidat saymak şeklindeki isti'câlî tavır ta ilk dönem haricîlerinden günümüze tevarüs eden bir fikrî kalıntıdır.

İbn Teymiye

Selefî kesimin birçok mevzuda referans aldığı İbn Teymiye Mevlid konusuna da değinmektedir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla birkaç eserinde bu konuya değinen İbn Teymiye özet olarak şöyle demektedir:

"Bazı düzgün müminlerden çirkin olacak şey diğer kesimden güzel kabul edilebilir. Buna göre bazı insanların yaptığı mevlide tazim etme ve bunu bir mevsim edinme işi yapan kişinin güzel kastı ve Resulüllah Sallâllâhu Aleyhi

ve Sellem'a tazim niyeti sebebiyle kendisinde büyük bir sevap olacak iştir.[28]

Bazı kimseler İbn Teymiye'nin bu paragrafından hareketle kendisinin mevlid kutlamalarına sıcak baktığını ve kutlayan kişilerin bundan mutlak anlamda sevap alacaklarını savunduğunu vehm etmektedirler. Ancak **İbn Teymiye**'nin bu ifadelerinin hemen sonrasına baktığımızda bu paragrafına misal olarak **İmam Ahmed**'e bir kısım hükümdarların bir mushafa bin dinar verdiklerini haber verdiklerinde –kendi mezhebi mushafı süslemenin mekruh olmasına rağmen-" Bırak onları! Bu onların uğruna altın harcadıkları şeylerin en hayırlısıdır" demiştir.[29]

İbn Teymiye bu ifadelerinin birkaç sayfa öncesinde yine mevlid konusundan bahseder ve şunları söyler:

"İnsanların **İsa Aleyhisselâm**'ın doğumunda Hristiyanlara benzeme amacıyla veya **Nebi Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem**'in doğumunda ona tazim ve muhabbet amacıyla sonradan ihdas ettikleri şeyler de aynıdır. Allah onları (müminleri) bu içtihatları(hüsn-ü niyetleri)na karşılık mükâfatlandıracaktır. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in doğumunu bayram edinme şeklindeki bidatlarına karşılık değil. Üstelik doğumu konusunda insanlar farklı farklı görüşlerdedir. Şayet bu iş hayır olsaydı onları bunu yapmaktan her hangi bir engelleyici bulunmamasına rağmen ve bunu yapmaları için etken mevcutken Selef bu işi yapmamışlardır. Eğer bu iş mahza hayır veya tercih edilen bir şey olsaydı selef bunu yapmaya bizden daha layıktı. Zira onlar Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'e muhabbet ve tazim açısından bizden daha şeddittirler. Ve hayır işleme üzerine daha hırslıdırlar. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'e muhabbet ancak ve ancak ona ittiba etmek, dinine uymak, zâhiren ve bâtınen sünnetini ihya etmek, kendisiyle gönderildiği şeriatı neşr etmek ve bu yolda kalp, el ve dille cihat etmekle olur. Bu metod Ensar ve muhacirin evvelki önde gelenlerinin (**es-sabikûne'l-evvelûn**) ve onlara ihsanla tabi olanların usulüdür.

Bunların çoğunun iyi niyetleri ve karşılığında sevap alacakları ümit edilen içtihatlarıyla bu gibi bidatlere karşı haris olduklarını görürsün. Öte yandan aynı bunların Peygamber'in tavsiye ettiği sünnetleri işleme konusunda gevşek olduklarına şahit olursun. Bunlar tıpkı mushafı süsleyip onu okumayan veya okuyup ona uymayan, mescidi süsleyip onda namaz kılmayan veya az namaz kılan yahut da süslü seccadeler ve tespihler edinme peşinde olan kişiler gibidirler.

Meşru olmayan, riya ve kibirden hâli olmayan bu gibi zahiri süsler ve meşru iş dururken başka bir işle meşgul olmak sahibinin halini ifsat edecek şeylerdir. Tıpkı hadiste varit olduğu gibi: [30] "Hiçbir topluluğun ameli kesinlikle kötü olmamıştır ki illa onlar mescitlerini süslemişlerdir." [31]

"**Mecmu'u'l-fetâvâ**"sında da şöyle demektedir:

Mevlid gecesi olarak nitelenen Rebiulevvel ayının bazı geceleri, Recep ayının bazı geceleri, Zilhiccenin on sekizinci günü, Recep ayının ilk cuması, bir kısım cahillerin "**ebrar bayramı**" dedikleri Şevval ayının sekizinci gününü mevsim edinmek (her yıl kutlamak); bunlar selefin yapmadığı ve hoş

karşılamadığı bidatlerdendir.[32]

İbn Teymiye'nin buraya kadar aktardığımız ifadelerinden ortaya çıkan şey şudur; İbn Teymiye, mevlid kutlamalarını selefin yapmadığını, hoş karşılamadığını öne sürerek bir bidat olarak telakki etmektedir. Ancak bunu yapan kişileri her ne kadar kabukla uğraşmak, şer-i şerifin maksadını anlayamamak, ehem dururken başka şeylerle meşgul olmakla suçluyorsa da onların iyi niyetleri ve bu içtihatları sebebiyle sevaba nail olacaklarını da göz ardı etmemektedir. Verdiği misallerden de anlaşıldığı üzere o bu tarz uygulamaları cahillerin yaptığını öne sürerek başka meşru olmayan şeyler yapacağına bırak da böyle şeyler yapsınlar anlayışıyla hareket etmektedir.

BİDAT OLDUĞUNU SÖYLEYENLERİN GEREKÇELERİ

İbn Teymiye mukallidi olduklarını söyleyebileceğimiz selefi kesimin eserlerini mütalaa ettiğimizde bu konuda İbn Teymiye ile birebir aynı kanaati paylaşıp aynı duruşu sergilediklerini söyleyebilmemiz gerçekten güç olacaktır. Çünkü İbn Teymiye mevlide bidat demesine rağmen bunu yapan kimselerin hüsn-ü niyetlerinden ötürü sevaba nail olmalarının muhtemelliğinden de bahsetmektedir en azından. Ancak muasır selefiye ne böyle bir hüsn-ü niyetten bahsedebilmekte ne de böyle bir ihtimalden. Onlar bu işi yanlış anlamaları veya hükmetmeleri muhalmiş seviyesindeki bir keskinlikle reddetmekte ve kutlayanların vebale dahi girebileceklerini iddia etmektedirler.

Mevlidi bidat kabul edenlerin gerekçelerinin bir kısmı İbn Teymiye'yle ayniyet arz etmektedir. Şimdi sırasıyla onların gerekçelerini sayalım ve sonrasında mezkûr gerekçelerin cevaplarına geçelim.

a) Kitapta ve sünnette mevcut değil

Mevlid kutlamalarının ne kitapta ne de sünnette her hangi bir yeri yoktur. Aynı zamanda bunu seleften kimse de yapmamıştır. Onlar dinde önderlerimiz ve mutekaddimîn'in rivayetleriyle amel eden kimselerdir. Bu iş sonraki bir takım çıkarcıların ortaya attığı bir bidattır. Bidat olmasının delili şudur; Biz bu işin hükmünü öğrenmek istediğimizde önümüze bir takım ihtimaller çıkacaktır: Öyleyse bu iş ya vacip, ya mendup, ya mubah, ya mekruh ya da haramdır.

Bu iş icmaen ne vacip ne de menduptur. Çünkü mendup demek şeriatın, terkine yönelik her hangi bir zem yöneltmediği fiildir. Bu iş ise şeriatın müsaade etmediği ne sahabenin ne de tabiinin yapmadığı bir iştir. Mübah olması da ihtimal dâhilinde değildir. Zira dinde bidat çıkartmak hiçbir zaman mubah olmamıştır.

Geriye kalan ihtimallere göre bu iş olsa olsa ya mekruh ya da haram olacaktır. Şu durumda eğer bir kişi bu kutlamayı kendi parasından deruhte ederek yapacak olursa ve kutlamada da caiz olmayan bir iş yapmadıysa bu bidat ve mekruh olacaktır. Çünkü böyle bir şeyi mütekaddimlerden kimse yapmamıştır. Hâlbuki onlar bu ümmetin fakihleridirler.

Şayet bu kişi böyle bir merasimi gerçekleştirme amacıyla yetki sahibi kimselerden para toplayarak veya insanlardan gönülleri razı olmaksızın bu iş

için para alarak bunu yapacak olursa bu durumda haram olacaktır. Ayrıca merasim esnasında caiz olmayan bir takım çalgı aletlerinin kullanılması, kadın erkek karışık oturulması şeklinde mahremiyetin ihlal edilmesi, kadınların kendi aralarında toplandıkları esnada seslerini yükseltmeleri gibi durumlarda yine haram hükmünü alacaktır.[33]

b) Adil bir insanın bunu ihdas etmesi bir şeyi değiştirmez

Suyûtî yazdığı risalede Fakihânî'den naklettiğimiz gerekçelere cevap vermeye çalışmış fakat kayda değer bir şey ortaya koyamamıştır. O bu işi adil bir devlet başkanının güzel bir niyetle ortaya atması, İbn Dihye' nin bu işten razı olup hakkında eser telif etmesinden hareketle bu işin meşru olduğunu ispatlamaya çalışmıştır. Hâlbuki bunların hiçbirisi hüccet değildir. Zira bir insanın adil olması masum olmasını gerektirmez. Dinde bidat ihdas etmek kim olursa olsun caiz değildir. Biz bidatten nehy eden onca hadisi Ebu Said Gökbörinin ameline kurban edemeyiz.

İbn Dihye'ye gelince; İbn Kesir'in tarihinde olduğu gibi ulema onu akşam namazının kısaltılması hususunda hadis uydurmakla itham etmişlerdir.[34]

c) İbn Kesir'in ifadeleri

Mevlid merasimlerinin mutlak anlamda bidat olduğunu iddia edenlerin ortaya sürdüğü bir diğer gerekçe de İbn Kesir'in "el-Bidaye ve'n-nihâye"sinde (XI/172) yer verdiği söylenilen ifadeleridir. Bu iddiaya göre **İbn Kesir**, **Abdullah b. Meymun**'a mensup olan Fatımî devletinin ve sene 350 ile 567 yılları arasında Mısır'a hükmetmiş olanların bir çok günlerde merasim yapma bidati çıkardıklarını ve bunlardan birinin de Mevlit kutlaması olduğunu ifade etmiştir.[35]

Bu referansa göre **İbn Kesir** de mevlidi bidat saymakta ve **Fatımî devleti**ni bu tarz kutlamaları ihdas ettiği için zemmetmektedir.

Mevlid kutlamalarının bidat olduğunu söyleyenlerin gerekçelerine bütüncül bir bakış yapacak olursak bu söylediklerimizin dışında kayda değer çok fazla bir şey söylemediklerini görmüş olacağız. Evet, belki onlar bunların dışındaki bir takım delillerle de istidlal etmektedirler. Fakat genel anlamda diğer delilleri de sonuç itibarıyla bu saydıklarımızla aynı noktada kesişiyor. Yani onlar her halükarda mevzuyu Hz. Peygamber Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in döneminde olmaması dolayısıyla mevlidin bidat olduğu neticesine taşıyorlar.

Öyleyse bu noktada verilecek olan cevap da mevlidin mezmum kategorisinde bir bidat olmadığını ispatlama keyfiyetinde olmalıdır. Öyleyse mevzuyu çok daha fazla uzatmadan bu gerekçelerin cevaplarına geçelim.

SONRAKİ BÖLÜMDE "BİD'AT OLMADIĞINI SAVUNANLARIN GÖRÜŞLERİ"

---

[1] İbn Teymiye, Mecmu'u'l-fetâvâ, Mecmau'l-melik fahd, Medîne-i Münevvere, 1995, I/352

[2]İbn Teymiye, Kâidetun celîle fi't-tevessül-i ve'l-vesîle, Mektebetu'l-furkân, 2001, B.I, s. 146, Mecmû'u'l-fetâvâ, I/304, , el-Fetâva'l-kübrâ, Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1987, B.I, I/175, İktizâu's-sırâtı'l-müstakîm, Dâru âlemi'l-kütüb, Beyrut-Lübnan, 1999, B.VII, II/182, Muhtasaru'l-fetâva'l-Mısriyye, I/62, Minhâcu's-sünne, Müessesetu Kurtuba, B.I, II/270, Kaidetun azîmetun fi'l-farki beyne ibâdâti ehli'l-İslâm ve ibâdâti ehl'ş-şirki ve'n-nifâk, Daru'lâsıme, Riyat, 1997, B.II, s. 94

[3] Buna misal olarak taklit meselesini gösterebiliriz. İbn Teymiye delillerden hüküm istinbat etme salahiyetinde olmayan avamın bir müçtehidi taklit etmesinde her hangi bir beis görmüyorken (Mecmu'u'l-fetâvâ,XIX/262) günümüz selefilerinden bazıları taklidi külliyyen reddetme yoluna gitmektedirler.

[4] İbn Abidin Muhammed Emin, Haşiyetu Reddi'l-muhtâr ale'd-dürri'l-muhtâr, Daru'l-marife, Beyrut-Lübnan, 2011, B.III

[5] Mesela bkz. Muhammed b. Salih el-Useymin, eş-Şerhu'l-mümti' alâ zâdi'l-mütekanni', Daru İbni'l-cevzî, 1424, B.I

[6] Mesela bkz. İbn Teymiye, Ziyaretu'l-kubûr ve'l-istincadu bi'l-makbûr, Daru's-sahâbe, s. 42 vd., Abdülaziz b. Abdullah b. Baz, er-Rudûdu'l-bâziyye fî ba'zi'l-mesâili'l-akdiyye, Daru İbni'l-esîr, Riyat, 2007, B.I, s. 221

[7] Örneğin İmam el-Beyhakî'nin Peygamberlerin vefatlarından sonra da hayat sahibi olduklarını ispat sadedinde yazdığı "Hayâtu'l-enbiyai ba'de vefâtihim" isimli risale hüviyetindeki eserini tahkik ederek basan "Ahmed b. Atıyye el-Ğamidî" adındaki selefi, İmam el-Beyhakî'nin ifadelerine düştüğü notlarla adeta eseri mihverinden saptırmış ve tek kelimeyle tahrif etmiştir. Kuşkusuz bunu yapmasındaki tek sebep zihnî dünyasındaki arızalı Peygamber tasavvurunu diri tutmak ve bununla da kalmayıp ümmetin hadis alanında imam kabul ettiği el-Beyhaki'yi de bu ameliyesine ortak kılmaktır. Bkz. Ebubekir Ahmed b. el-Hüseyin el-Beyhakî, Hayâtu'l-enbiyâ ba'de vefatihim, (thk: Ahmed b. Atıyye el-Ğamidî), Mektebetu'l-ulûm ve'l-hikem, Medine-i münevvere, 1993, B.I

[8] İbn Hişam, es-Sîretu'n-nebeviyye, I/158, İbn İshak, es-Sîretu'n-nebeviyye, Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut-Lübnan, 2004, B.I, s. 99, İbn Kesir, Ebul fida, el-Fusûl fî sîreti'r-Resûl, Müessesetu ulûmi'l-Kur'an,Dımeşk, 1403, B.III s.91

[9] Tekvir, 8-9

[10] Ahzâb, 33

[11] Bakara, 129

[12] İbn Cerir et-Taberî, Camiu'l-Beyân, I/800 Daru'l-Hadis, Kahire, 2010

[13] Saf, 6

[14] Âl-i imran, 164

[15] İbn Kesir, Ebul fida, Tefsîru'l-kur'âni'l-azîm, Müessesetu Kurtuba,

I/486-87

[16] Nisa, 164

[17] Hûd, 120

[18] Ahmed b. Hanbel, Müsned, No: 22537,Hakim, Müstedrek, No: 4179, Nesâi, es-Sünenu'l-kübrâ, No: 2790

[19] Hasen es-Sedûbî, Târîhu'l-ihtifâl bi'l-mevlidi'n-nebevî, Matbaatu'l-istikâme, Kahire, 1948, s. 17 vd.

[20] Celalettin es-Suyûtî, eş-Şemârîh fî ilmi't-târîh, Mektebetu'l-âdâb, Kahire, trh:yok, s. 15

[21] İbnu't-tuveyr, Nuzhetu'l-mukleteyn fî ahbâri'd-devleteyn, (nşr: Eymen Fuat Seyyit), s. 211-223, DİA, XXIX/475

[22] Celalettin es-Suyûtî, Hüsnu'l-maksit fî ameli'l-mevlid, Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, Lübnan, 1985, B.I

[23] İbn Hallikân, Vefeyâtu'l-a'yân, I/436, Muhammed Zahid el-Kevserî, Makâlât, el-Mektebetu'l-ezheriyye, Mısır, s. 421

[24] Suyûtî, a.g.e., s. 43

[25] Suyûtî, a.g.e.,a.y.

[26] Ahmet Rıfat Paşa, Mir'âtu'l-haremeyn, II/101-102, [DİA, 29- 477]

[27] Daru'l-âsıme, Riyat, 1998, B.I

[28] İbn Teymiye, İktizau's-sırati'l-müstakim, Mektebetu'r-rüşd, Riyat, Trh: yok, II/621-22

[29] İbn Teymiye, İktizau's-sırati'l-müstakim, II/622

[30] İbnMâce, "Kitâbu'l-mesâcid", No: 741

[31] İbn Teymiye, İktizau's-sırati'l-müstakim, II/619-20

[32] İbn Teymiye, Mecmuatu'l-fetâvâ, Daru'l-vefâ, 2005, B.III, XXV/160

[33] Ebu Hafs Tâcüddin el-Fâkihânî, el-Mevrid fî ameli'l-mevlid, ("Resâil fî hükmi'l-ihtifâl bi'l-mevlidi'n-nebevî içerisinde) Daru'l-âsıme, Riyat, 1998, B.I, I/8-12

[34] Muhammed b. İbrahim Âl eş-Şeyh, fî inkâri'l-ihtifal bi'l-mevlidi'n-nebevî, ("Resâil fî hükmi'l-ihtifâl bi'l-mevlidi'n-nebevî içerisinde) Daru'l s. 34

[35] Muhammed b. Alevî el-Mâlikî el-Haseni, Havle'l-ihtifâl bi zikra'l-mevlidi'n-nebeviyyi'ş-şerîf, el-Mektebetu'l-asriyye, Beyrut, 2010, s.55